Του **Δημήτρη Καλτσώνη***

Ο οικονομικός, εμπορικός και χρηματοπιστωτικός αποκλεισμός της Κούβας από τις ΗΠΑ διαρκεί 55 χρόνια τώρα, πάνω δηλαδή από μισό αιώνα. Αποτελεί ένα βασικό βραχίονα της πολιτικής των ΗΠΑ έναντι της μικρής γειτονικής νησιωτικής χώρας. Ο αποκλεισμός φτάνει μέχρι του σημείου να επιβάλλονται κυρώσεις από τις ΗΠΑ σε τρίτες χώρες, τράπεζες και επιχειρήσεις που έχουν οικονομικές συναλλαγές με την Κούβα. Πρόσφατα, για το λόγο αυτό, επιβλήθηκαν υψηλά πρόστιμα σε μεγάλες τράπεζες της Γαλλίας και της Γερμανίας.

Ο αποκλεισμός συμπληρώνεται με τη χρηματοδότηση και ενθάρρυνση από τη CIA και τις άλλες συναφείς υπηρεσίες κάθε είδους ενεργειών αποσταθεροποίησης: από προπαγάνδα μέσω twitter μέχρι στρατιωτική εισβολή (στον Κόλπο των Χοίρων το 1961), βομβιστικές ενέργειες, δολοφονίες, αεροπειρατείες, ανατίναξη επιβατικού αεροσκάφους, αμέτρητα σχέδια δολοφονίας του πρώην ηγέτη της Κούβας Φιδέλ Κάστρο, βιολογικός πόλεμος με τη μορφή διάδοσης δάγγειου πυρετού και άλλων ιών επιβλαβών για την αγροτική οικονομία και την υγεία των ανθρώπων.

Μόνο ο 55χρονος οικονομικός αποκλεισμός έχει στοιχίσει, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της κουβανικής κυβέρνησης 1,1 τρις δολάρια στην οικονομία της χώρας. Οι νεκροί των παραπάνω ενεργειών ξεπερνούν τις 3.500 και οι ανάπηροι τις 2.000.

Είναι προφανές ότι οι παραπάνω ενέργειες συνιστούν παραβιάσεις του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και του διεθνούς δικαίου, ωμές παραβιάσεις της εθνικής κυριαρχίας της Κούβας. Άλλωστε, ας μην το ξεχνάμε, ένα μέρος του εδάφους της Κούβας βρίσκεται ακόμη υπό την στρατιωτική κατοχή των ΗΠΑ: το Γκουντάναμο όπου και το περιβόητο κολαστήριο.

Η αιτία της επιθετικότητας πρέπει να εντοπιστεί στο γεγονός ότι μετά την επανάσταση του 1959 η Κούβα έπαψε να αποτελεί μισοαποικία των ΗΠΑ. Ανέκτησε την εθνική κυριαρχία και ανεξαρτησία της τόσο σε πολιτικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο. Εθνικοποιήθηκαν μια σειρά βορειοαμερικανικές επιχειρήσεις οι οποίες λυμαίνονταν την έτσι κι αλλιώς ασθενική,

τριτοκοσμική οικονομία της χώρας.

Κυρίως όμως η επιθετικότητα των ΗΠΑ σχετίζεται με το γεγονός ότι η επανάσταση στην Κούβα και τα κοινωνικά επιτεύγματά της αποτέλεσαν σημείο αναφοράς για όλους τους λαούς της Λ. Αμερικής αλλά και της Αφρικής* . Ακόμη και μετά τον ολοκληρωτικό αποκλεισμό που ακολούθησε το 1990, οι κοινωνικές κατακτήσεις της επανάστασης βρίσκονται στον αντίποδα της απόλυτης φτώχειας και της εγκληματικότητας που ενδημούν στις φαβέλες της Βραζιλίας ή άλλων λατινοαμερικάνικων κρατών.

Περιορισμένο εύρος της συμφωνίας

Η πρόσφατη συμφωνία περί ανταλλαγής κρατουμένων, ανταλλαγής διπλωματικών αντιπροσώπων και κάποια περιορισμένα μέτρα για τον τουρισμό και τις επενδύσεις είναι μεν σημαντικά, δεν συνιστούν όμως αλλαγή της αμερικανικής πολιτικής. Πολλώ δε μάλλον που η πλήρης άρση του αποκλεισμού απέχει παρασάγγας. Το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο δεν θα θιγεί στην ουσία του, ενώ το αμερικανικό Κογκρέσο δεν εγκρίνει ούτε αυτά τα δειλά ανοίγματα του προέδρου Ομπάμα. Η νέα σελίδα στις σχέσεις των δυο χωρών δεν σημαίνει κατάργηση του αποκλεισμού.

Είναι βέβαιο ότι η πίεση των ΗΠΑ στην Κούβα θα συνεχιστεί με στόχο την προσχώρηση στο καπιταλιστικό στρατόπεδο αλλά και την υποταγή της χώρας, όπως συνέβαινε πριν το 1959. Την όποια ανάπτυξη του τουρισμού και τις περιορισμένες οικονομικές σχέσεις οι ΗΠΑ θα επιχειρήσουν να τις αξιοποιήσουν για την οικονομική, πολιτική και ιδεολογική διείσδυσή τους, ακόμη και για τη διείσδυση πρακτόρων. Δεν μπορεί να θεωρήσει κανείς ότι η CIA θα παραιτηθεί από τις πρακτικές της. Τους ανησυχεί εξάλλου το γεγονός ότι άλλες ισχυρές χώρες επενδύουν στην Κούβα ενώ οι αμερικανικές εταιρείες μένουν εκτός.

Από την άλλη, η κουβανική πλευρά χαλαρώνει, έστω και ελάχιστα, τον ασφυκτικό αποκλεισμό. Μέχρι το 1990, ο αποκλεισμός μπορούσε σε ένα βαθμό να αντιμετωπιστεί μέσω των οικονομικών συναλλαγών της Κούβας με τα σοσιαλιστικά ευρωπαϊκά κράτη. Μετά το 1990 όμως, που η Κούβα έχασε τους εταίρους της, έγινε σχεδόν καθολικός. Μόνο μετά την ανάδειξη κυβερνήσεων εθνικοανεξαρτησιακού προσανατολισμού σε μια σειρά χώρες της Λ. Αμερικής (Βενεζουέλα, Βολιβία, Εκουαδόρ, Αργεντινή, Βραζιλία) μπόρεσε να πάρει η κουβανική οικονομία μια πολύ μικρή ανάσα.

Προκλήσεις και κίνδυνοι

Η πίεση των ΗΠΑ θα γίνει περισσότερο πολύμορφη και ευέλικτη. Η οικονομική πολιτική που ακολουθεί η κυβέρνηση της Κούβας μετά το 2011 προβλέπει μεγαλύτερη συνεργασία με το ξένο κεφάλαιο (αν και πάντοτε σε αμοιβαία επωφελή βάση), άνοιγμα της οικονομίας στην αυτοαπασχόληση στον τομέα ιδίως των υπηρεσιών και μεγαλύτερη διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια των κρατικών επιχειρήσεων.

Τα μέτρα αυτά δεν συνιστούν μόνο εξορθολογισμό της σοσιαλιστικής οικονομίας αλλά και μια αναγκαστική, ιστορικά προσωρινή υποχώρηση στις καπιταλιστικές σχέσεις που επιβλήθηκε από τις διεθνείς συνθήκες απομόνωσης του σοσιαλιστικού εγχειρήματος της Κούβας αλλά και από τον ασφυκτικό αποκλεισμό των ΗΠΑ**.

Η προσωρινή αυτή υποχώρηση εγκυμονεί βέβαια τον κίνδυνο να δημιουργηθούν κοινωνικές ομάδες και συμφέροντα που, σε συνεργασία με ξένους παράγοντες, θα επιδιώξουν την επιστροφή στον καπιταλισμό. Αυτές τις δυνατότητες επιθυμούν, ανάμεσα σε άλλα, να εκμεταλλευθούν οι ΗΠΑ.

Ποια είναι η διακύβευση για την Κούβα; να είναι σε θέση να εντοπίζει τους κινδύνους των αναγκαστικών υποχωρήσεων στις καπιταλιστικές σχέσεις και να τους αντιμετωπίζει***. Αυτό μπορεί να το επιτύχει μόνο αν η ηγεσία της δεν ενδώσει στη γοητευτική φθορά της γραφειοκρατίας και του ιδιωτικού πλουτισμού και αν, ιδίως, ο λαός προσελκυστεί, πιο ενεργητικά και ουσιαστικά, στη διαχείριση των υποθέσεών του . Διαφορετικά, είναι αναπόφευκτη η παλινόρθωση του καπιταλισμού και η καταλήστευση από τις πολυεθνικές με ό,τι αυτό θα συνεπάγεται για τη μεγάλη πλειοψηφία του πληθυσμού: επιστροφή στην εποχή που η Κούβα ήταν άντρο της μαφίας, του τζόγου, της πορνείας και της εξαθλίωσης.

Η Κούβα δείχνει να έχει επίγνωση των προκλήσεων και κινδύνων. Αυτό τουλάχιστον προκύπτει όχι μόνο από τις επίσημες τοποθετήσεις αλλά και από τον ανοιχτό πολιτικό και επιστημονικό διάλογο που διεξάγεται. Κατήγαγε, δίχως άλλο, μια σημαντική διπλωματική νίκη. Ο αγώνας ενάντια στον αποκλεισμό και για τη διαφύλαξη της ανεξαρτησίας και του δρόμου που έχει χαράξει, προφανώς δεν έχει ολοκληρωθεί.

* επ. καθηγητή θεωρίας κράτους και δικαίου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

*Βλ. E. Morris, Cuba ha demostrado que la economia socialista es posible, www.cubadebate.cu, 24/12/2014.

**Βλ. J. L. Rodríguez: “Cuba no está proponiendo un socialismo de mercado”, www.cubadebate.cu, 22/11/2014

***Βλ. C. Katz, La epopeya cubana, www.cubadebate.cu, 2/12/2014

****Βλ. J.L. Guasch Estévez, «El burocratismo a la luz del socialismo en el siglo XXI», Temas, 60, 2009, σελ. 48 επ.

Πηγή: news247.gr